

in prijateljjev gasilstva v občē. Album bode izhajal v zvezkih velike osmerke po 25—30 slik z življenjepisi na lepem popirji, slike pa na kartonu, in se bode oziral na hrvaško-slovenska društva. Cena lepo vezanemu zvezku bode okolo 1 gld, 20 kr. — Isto uredništvo namerja izdati tudi „Vatrogasni žepni koledar za godinu 1895“, ki bode poleg kalendarija in drugega berila obsejal statistiške podatke tudi vseh slovenskih gasilnih društev. Cena 80 kr.

Jagičev „Archiv“. Nedavno sta izšla prvi in drugi zvezek XVI. letnika Jagičevega zbornika „Archiv für slav. Philologie“. Kakor prejšnji, prinašata tudi ta dva mnogo zanimljivega in raznovrstnega gradiva iz obširnega področja slovanske filologije v najširšem zmislju. Tudi nekaj doneskov za zgodovino slovenščine se nahaja tukaj. Na prvem mestu pa omenimo Vondrákovo razpravo „Althochdeutsche Beichtformeln im Altkirchenslavischen und in den Freisinger Denkmälern“. Vondrákova zasluga je, da je zasledil original jedne izpovedne molitve staroslovenskega („panonskega“) eucholog. sinait. v starovisokonemščini, in sicer v rokopisu iz IX. in XI. stoletja. Mi smo sicer vedeli po kijevskih odlomkih, da je že na velikomoravskih tleh, tedaj že v panonski dobi, vplivala latinščina na staroslovenščino, da se je tudi iz nje prevajalo v staroslovenščino. Za homeletiko in katehezo se pa v teh ravnokar za krščanstvo pridobljenih pokrajinah ni dala latinščina uporabiti v korist staroslovenščine; morala je tedaj staronemščina, katera je bila tukaj v cerkvi ozko spojena z latinščino, priskočiti na pomoč. To se nam sedaj dozdeva popolnoma naravno, in vendar ni imel nihče poguma brez nobene podlage izreči take trditve. Sedaj imamo temu v Vondrákovi razpravi neovržne dokaze. Zanimljivo je vendar, da se je že prej izreklo mnenje, da je baš v nekaterih molitvah euchol. sinait. najti vpliv latinskega in ne grškega izvira. Z isto izpovedno molitvijo euchol. sin., katera je predstavljena iz staronemščine strinja se v marsičem nedvojbeno zadnja izpovedna molitev brizinskih spomenikov, kakor nam to dobro razlaga Vondrák. Po njegovem mnenju je nekje v slovaških pokrajinah ali na slovaškoslovenski meji prestavil duhovnik nemške izpovedne molitve v staroslovenski jezik s primesjo slovaškega narečja. Ta prevod se je potem predelal v čisto staroslovenskega, kakor se nahaja v euch. sinait., in z marsikaterimi izpremembami v slovenščino, kakor ga vidimo v brizinskih spomenikih. V tem oziru nam še marsikaj ni jasnega in marsikaj je še dvojbenega. Tudi slovaške sledove v brizinskih spomenikih bode treba podpreti s tehtnejšimi dokazi ali pa jih opustiti. — Med ostalimi razpravami še opozarjamo na obširno studijo danskega učenjaka Sörensena „Beitrag zur Geschichte der Entwicklung der serb. Heldendichtung“. Razven tega so tu še razprave Verhrackega, Kalužniackega, P. Gjorgjevića, Abichta in Oblaka.

Med korenitimi ocenami je največ Jagičevih. Tudi o novi glagolski izdaji misala poroča. „Wir haben es nicht mit einer Errungenschaft neuester Zeiten zu thun, wie ein ‚liberaler‘ österreichischer Verwaltungsbeamter vor mehreren Jahren den Glagolismus Istriens als eine Neuerung des Jahres 1848 braudmarken wollte. Nein, er hat sich nur um die Kleinigkeit von 600 Jahren verrechnet; das Recht datiert nämlich nicht vom Jahre 1848, sondern 1248“ — piše Jagić v tej oceni. — Mnogo zanimljivih opazek in novih mislij je v obsežni oceni Murkovi o Sobestjanskega ruski knjigi „Učeniya o nacional. osobennost. karaktera i juridičesk. byta drevnih Slavjanov“.

V bibliografskem oddelku poročajo Jagić, Brückner, Oblak in Polívka kratko in jedernato o mnogih novih knjigah; navzlic vsi kratkosti nam povedo vendar dovolj o vrednosti dotičnih razprav.

Glagolita Clozuv. Vydal dr. Václav Vondrák. Se třemi světlotiskovými při lohami. V Praze 1893, 4°, 126. — Kopitarjeva za ono dōbo epohalna izdaja glagol. cloz. je že iz davna pošla. Zato nam je Vondrák jako ustregel z novo izdajo tega važ-

nega spomenika. Izdaja sama ustreza vsem zahtevam najstrožje kritike, pod črto so dodane varijante iz drugih staroslovenskih spomenikov, v kolikor so sploh znane ali pristopne, tudi grški tekst se nahaja tam, in praznino v samem glag. cloz. je izdajatelj zamašil s tekstom iz homil. Mihanovičevega. Za tekstom je dodan vesten slovar, v katerem so pri vsaki besedi zabeležena vsa mesta in iz grškega originala dodani pomeni. Vondrákova izdaja ni morda samo nov revidiran natisek Kopitarjeve; Kopitarjevega uvoda ni v nji, nadomestil ga je izdajatelj z obširno vsestransko oceno spomenika v jezikovnem in paleografskem oziru. Iz te preiskave, katera obseza prvih 43 str., moremo do dobra spoznati, koliko je napredovala v podobnih vprašanih slavistika v zadnjih petdesetih letih. Najvažnejše je seveda ono poglavje, kjer V. korenito razpravlja o provenijenci spomenika in pojasnjuje razmerje med njim in ostalimi tako imenovanimi panonskimi spomeniki. Tudi jaz sem istodobno nekoliko pojasnil isto stvar v svoji razpravi „Zur Würdigung des Altslovenischen“ v „Archivu“ XV. in v svojem bolgarskem spisu „Několko bělěžki vvrhu staroslov. pametnici“. Strinjava se v vseh važnejših točkah, samo da je V. o tem razpravljal mnogo natančneje in obširneje. Dognal je, kar sem omenil tudi že jaz, da je glag. cloz. potekel iz originala, v katerem je že precčej sledu novejši ali bolgarski redakciji, kar se seosebno dobro dá opaziti pri evangelijskih citatih, v katerih je po nekod že revidiran prevod. To pričajo tudi oni primeri, v katerih se zamenjujejo glasovi *u* in *o*, *e* in *i*, seosebno pa *ř* in *q*, ker je to bolgarsko jezikovno svojstvo. Spomenik sam pa je pisan nekje na hrvaških tleh, ker čitamo v njem nekolikokrat *u* za *q*. Sicer stoji res tudi, toda v manjšem številu *o* za *q*, in zato je svoje dni mislil Miklosich, da je glagol. cloz. nastal med nami, toda ti primeri so samo pisne pomote, pisec je pozabil napisati drugo polovico glagolske črke, in prva polovica glagolskega *q* pa je ravno *o*. Nasprotno pa primeri *z u* za *q* ne morejo biti take pomote. Sosebno važno je to radi tega, ker sedaj vemo, da je novejša redakcija prodrla iz Bolgarske in Macedonije že v X. stoletji, zakaj takrat je bil pisan original sedanjega glag. cloz., celo v pokrajine, kjer je nastal naš spomenik, da je tedaj že v tako stari dōbi bila nekaka vez med bolgarsko-macedonsko in hrvaško glagolsko pismenostjo. Seveda, kako daleč na sever je sezala ta vez, to se na jedini podlagi glag. cloz. ne dá določiti, ker ne vemo, baš v katerih hrvaških pokrajinah (doli nekje v Primorji ali v Bosni), je pisan ta dragoceni spomenik. Vondrák celo misli, da so latinske črke *Z. M.*, ki se čitajo kot inicijali v nekaterih glagolskih spomenikih, pisanih na bolgarsko-macedonskih tleh, vzete iz hrvaške glagolice. V tem mu moram nasprotovati, zakaj v glagolskih spomenikih, pisanih na hrvaški zemlji, ni najti pred XII. stoletjem teh črk, (razven v napisu v Baški) na jugu pa se nahajajo že v XI. stoletji, v samem glag. cloz. jih tudi ni, in kar je seosebno važno, vrbniški (Grškovičev) glagolski odlomek, katerega je ravnokar izdal Jagić, ne pozná teh črk. Prav lepo nam je razložil pisatelj tudi palaeografske posebnosti spomenikove, toda o teh ne morem tukaj govoriti, opozarjam samo na svojo oceno v „Archivu“ 588–594 in priporočam vsem onim to novo izdajo (češke akademije), kateri se zanimljejo za staroslovenske studije.

V. Oblak.

Narodopisna razstava v Pragi. Čehi delajo velike priprave za narodopisno razstavo v Pragi, ki se otvori prihodnjega leta. Ustanovilo se je tudi posebno društvo, čegar namen je prirejanje narodopisnih razstav; to društvo ima več podrejenih odborov. Deželni zbor češki je dovolil namerjani razstavi 60.000 gld. podpore.

•Češka svatba•. Skladatelj *K. Bendl* je dovršil nov češki balet v desetih slikah, za katerega je uporabil največ motive národnih pesmij in iger, ki se pojó in igrajo pri čeških svatovščinah.

Razstava slikarskih in kiparskih del. Književno-umetniška zajednica v Belem Gradu je ukrenila leta 1895. prirediti razstavo lepih umetnostij, ki bode obsezala dva